

PŘÍBĚH JAROSLAVA HOŘÍNKY

Martina Vafková

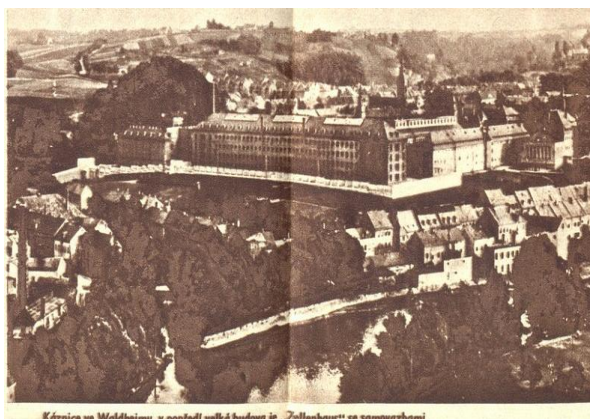
ÚVOD

O téma druhé světové války se zajímám zhruba od svých 12 let. Byl to den jako každý jiný. Byla jsem na prázdninách u své tety. V té době jsem sháněla knížku Bylo nás pět od Karla Poláčka a teta mi řekla, že by ji měli mít doma. Tak jsem zabrousila do jejich domácí knihovny a hledala. Při svém hledání jsem knížku našla, ale objevila jsem i jiné, které mi podle názvu nic neříkaly. Začala jsem si je prohlížet a hned první, útlá, malá knížka mě zaujala už podle názvu „Číslo 64401 mluví“. „Co to může znamenat?“, říkala jsem si. Po prolistování pár stránek se objevila fotografie, na níž byla budova s komíny, kolem ostnaté dráty, a poté další fotografie. Fotografie nahých, velice chudých, ba přímo vychrtlých lidí. Listuji dál a tam názvy, které jsem doposud neslyšela. Osvětim, Terezín, selekce...

Zhrozila jsem se. Nemohla jsem však odolat pokušení a knížku jsem začala číst. Už z toho důvodu, že měla hned na začátku razítko se jménem Jaroslav Hořínek, což je tetin otec a můj pradědeček. Tato kniha mě inspirovala k tomu, abych se víc a víc začala zajímat o minulost, ve které lidé nebyli lidé.

Po rozhovoru s tetou jsem se dozvěděla, že její otec za války působil ve svazu protifašistických bojovníků. A zde začíná jeho příběh.

Jaroslav Hořínek se narodil 19. února 1921 v Kratochvilce u Brna. Vyučil se strojním zámečnickem a poté pracoval v brněnské zbrojovce. Byl velice pracovitý. Nejen že práce byla potřeba, ale také ho bavila. Zapomněl u ní na vše, co se kolem dělo. Dá se říci, že to pro něj bylo krásné období. Až do té doby než přišel rok 1939. Byl komunist a přidal se k protifašistickému odboji. Pak přišel 6. únor 1942. Ráno se vydal do práce. V ten den však netušil, že se už domů nevrátí. Někdo ho z místních obyvatel udal, přišlo si pro něj gestapo a zatklo ho. Téhož dne byl transportován do Lipska, kde do 13. března pracoval v Junkers závodech, kde se vyráběly například motory.

16. března byl odvezen do Waldheimu. Je to káznice, hrob živých. Je zde skupina budov, jež jsou obehnané vysokou zdí. Před vstupní branou je malá tabulka červené barvy s černým nápisem „Zuchthaus“. A vedle další malá tabulka: „Nr. 1“. Tedy nejstarší budova ve Waldheimu. Každé křídlo budovy končí vížkou, která má plechové praporce s vysekanými nápisy let stavby: 1789, 1792, 1795. To jsou budovy, stavěné v době Velké francouzské revoluce a v těchto starých zdech mají vězni bydlet několik let!

Po vstupu dovnitř jsou vězni odevzdáni vězeňským dozorcům, kteří je od Schupo (policisty) přijímají a potvrzují příjem „Zuwachsů“ (přírůstku nových vězňů). Ohromná vrata se zavírají, jako by to byl symbol života, který je nyní čeká. Jsou vedeni do tzv. „Hausvaterei“, tj. místnost, kde se vydávají šaty. Káznicová uniforma. Černý, vlněný oblek, kalhoty mají na švech široký žlutý pruh, který je také na levém rukávu. Svlékají se úplně do naha. Dozorci je prohlíží velmi zevrubně. Musí upažit ruce a dozorci se dívají nemají-li něco pod pažemi, prohlíží vlasy, ústa, uši i nosní dírky. Každý musí zvednout levou a pak i pravou nohu. Staví se za každého vězně a nechá jej udělat hluboký předklon. Odevzdávají na prostěradlo, které leží

na zemi, svoje civilní věci, jež jsou baleny do pytle. A pak každý vězeň dostává své vězeňské číslo, které ho bude provázet po celou dobu jeho trestu. *Neboť v německé věznici nejste nic víc než číslo!* Vše je jedno, jste-li vrah, doktor, lupič, účetní či komunista – dělník. Vše je jedno! Ale přece ne! I zde je však „aristokracie“ mezi vězni: čím větší zločinec, vrah a násilník, tím lepší místo zastává. Rozlišuje se i výše čísel. Političtí vězni mají se všemi ostatními vězni čísla od 300 nahoru, protože čísla od 100 do 300 jsou vyhrazena zbývajícím „elitě“ kriminálních trestanců – zabijákům a lupičům s 15-20 lety. Jaroslav Hořínek dostává číslo 477. Toto číslo ho bude provázet až do konce trestu. Nevydrží-li, toto číslo přijde na hřbitovní kříž, neboť zde se pochovává číslo a ne osoba...

Šaty vězně, který zemřel, se zase odevzdají, vyperou se, přijdou do skladiště, kde se jen přerazítkuje číslo. Obleky se uloží a až přijde nový „Zuwachs“, dostane je tento nový vězeň. Přidělá se pouze do jeho obleku číslo, které je právě volné. Po dvoudenním pobytu v cele pro příchozí – každý vězeň je v samovazbě – jsou přiděleni, aby se podrobili lékařské prohlídce, na jednotlivá oddělení. Jsou zde dílny truhlářské, krejčovské, zámečnické, knihařské, obuvnické, tiskárna, oddělení pro výrobu kovových armatur, kožených vycpávek, oddělení pro venkovské práce, oddělení pro kuchyňské práce, na výrobu elektrických motorů. Káznice jsou velké továrny pro vítězství Adolfa Hitlera a nacistický režim. V 15. oddělení se dělají hlavně ucpávky pro firmu Steger & Michaelis ve Waldheimu, jež jsou určeny pro německé ponorky. Dělají se zde také velké kožené písky pro vodní pumpy, které se impregnují parafínem nebo napouštějí horkým olejem. Místnost je plná páry a kouře, takže v ní není pomalu ani vidět a zde má vězeň strávit dobu, na kterou je odsouzen.

Jakmile je vězeň přiřazen na nové oddělení, je přesunut ze samovazby do nové cely. Není to však cela, na kterou byli zvyklí. Je to ohromná půda, kde spí několik desítek lidí. Každý má svoji postel, železné polní lůžko. Při výdeji šatstva a prádla dostal každý malý plechový štítek, na němž má každý svoje číslo. U fotografa musí každý trestanec pověsit nad hlavu toto číslo, načež je fotografován zepředu a ze strany. Od každé fotky se dělá 5 kopií, které jsou posílány na různá úřední místa. Jsou tedy dokonale zabezpečeni, aby se nemohli ztratit...

Existují zde i zločinci, kteří mají jediný cíl – ulehčit si svůj trest tím, že budou udávat své spoluvězně. Jakmile se takové udání dostane k vedoucím oddělení, udělí se disciplinární tresty, které jsou těžké. Nejméně 8 dnů tmavá komora, nebo půst a tvrdé lože. Nejvyšší trest je pak 28 dnů v této komoře. Kdo z lidí, kteří neprošli peklem německých káznic, si dovede o ní udělat představu? Cela tři kroky široká a pět kroků dlouhá. Tma, tma a tma. *Nic jiného než tma!* A zima, která je stupňována ještě tím, že celý den nedostane vězeň nic teplého do žaludku. A napije-li se vody, cítí v útrokách, jakoby polykal kusy ledu. Zima, zima a zima. Vězeň chodí po cele, pokouší se zahřát pohybem, pak zase chvíli lehne a zase vstane. Neví vůbec kolik je hodin. Usne-li, ztrácí pojem o času a neví je-li den či noc. Má-li štěstí a neprší-li nebo není příliš zima, je jednou denně vyveden na procházku, která trvá půl hodiny. To je jediný okamžik, kdy se může nadýchat trochu vzduchu. Ale to pomine po jednom týdnu. Vězeň zatím tak vyslábne, že nemůže ani chodit a tak leží a leží v zimě a o hladu ve své cele. Den je nekonečný a každá hodina, kterou slyší odbíjet na waldheimské věži, zdá se celým dnem. Počítá kolik ještě dnů zde musí pobýt. Večer již odpočítává uplynulý den, aby těch dnů měl méně, i když ví, že dlouhá noc je ještě před ním.

I v podzemí této waldheimské káznice se nalézaly kobky, kde se odpykávalo zostření. Těžké železné dveře u cely už svojí mohutností působily tísnivým dojmem. A co teprve uvnitř. Cely úplně prázdná, jen v levém rohu dřevěná pryčna bez pokrývky a bez slamníku. V cele je strašná zima, i v parném létě, protože je pod zemí. Nejhorší je, že vězeň nedostane skoro jíst. Teprve každý čtvrtý den je tzv. „Guter Tag“, kdy dostane teplé jídlo. Jinak další dny 400g chleba a vodu na pití. *Nic víc!* Před nástupem trestu je každý vězeň prohlédnut vězeňským lékařem, je-li schopen výkonu trestu. Ale schopen je každý, neboť pokud jste ještě nezemřeli, jste stále schopni všeho. Tak soudí šéflékař trestnice, Oberregierungsrat MUDr. Rath, který velmi často důtkami žene z ordinace vězně, kteří se hlásí k prohlídce.

I přesto, že je tato káznice plná křiku, práce, trestů, hladu, poskytuje příležitost k rozptýlení a tou je četba. O knížky si lze napsat. Chová-li se vězeň dobře, může po půl roce zažádat, aby mu bylo dovoleno zakoupení sešitu, aby se mohl učit němčině (to je neomylný prostředek jak získat svolení), nákup per a tužky. Někteří vězni žádají kreslicí papíry, aby mohli rýsovat...

Po pár měsících strávených ve Waldheimu byl Jaroslav Hořínek 6. května 1942 převezen do věznice na Mírově, okres Šumperk. Zde přežíval do 22. února 1943, kdy byl převezen zpět do Zuchthausu ve Waldheimu. Po nějaké době byl převezen do Dietzendorfu v Německu, kde dělal pro Kruppovu fabriku. A zde složil pár básní, textů, zapsal pár receptů a citátů...

NAPOSLED HOŠI

Naposled hoši jsem tu dnes
mezi vámi, zítra již sami
musíte zde být. Než slunko
jasné z červánků rudých
vyjde, já budu jinde o svém
štěstí snít. Pohádku krásnou
jsem s vámi prožil, po které
vždycky jsem tolik toužil.
Naposled píseň, loučení
s vámi zpívám, v dálku se
dívám s níž musím odejít...

PÍSEŇ CUKROVAR

Tak končí pohádka krásná, byl jeden cukrovar,
bohužel byla jen krátká, mizerných týdnů pár,
v mysli žije cukrovar...

Ze všeho zbyla tesknice a přeslazená krev,
kterou nám pijí štěnice, my jíme polévky z plev,
veselý má být pak náš zpěv...

Jak máme být veselí, když místo oběda,
polévky z dýní, ze zelí, máme my oběda,
je to tady všechno šereda...

A není žádná legrace, práce na železe,
z nosu nám kape do práce, zima za nehty leze,
kdy nás odtud Pán Bůh odvede...

Nápad to dobrý a spásný z prken a hřebíků,
postavit literát krásný a srát do kyblíků,
nepřimrzne ruka na kliku...
V turnaji šachy kdo hraje, ať zdraví zachová,
v příštích dvou letech, dohraje se soutěž šachová
čert tu naši bídu pochová...

Tak máme radostí kupu, až přecházejí oči,
to se tak kola u Kruppů jen pro vítězství točí,
nás už vůbec nic neroztočí!

„Nezačíněj nepřipraven,
nekonči neunaven.“

„Vpravo i vlevo se dívej,
avšak jen přímo kráčeť.“

DIETZENDORFSKÁ IDYLA

(zpívá se jako Hřbitove, hřbitove..)

Nešťastná Kruppova fabriko Dietzendorfská,
v tobě se sešla Evropa otrocká,
Poláci, Taljáni, Francouzi, Rusové,
a s nimi z Zuchthausu odbojní Čechové...

Němečtí páni nás z Zuchthausu sem dali,
bychom jim Totalkrieg, najisto vyhráli,
ke každé práci se výborně hodíme,
brousíme, sváříme, stavíme, kalíme...

Abychom svou práci, lóós dobře dělali,
za anděle strážné bachaře nám dali,
bychom dlouhou chvíli nikdy netrpěli
pracujeme ve svátek, také i v neděli...
V barácích bez střechy prší nám na hlavu,
s chytáním vody máme vždy zábavu,
podlahu z betonu dali nám ubohou,
zima a revma z ní lezou nám do nohou...

Za okny mříže jsou, přepevné velice,
jimi ven hledíme jak z klecí opice,
postýlky nad sebou, nábytek chudičký,
lezeme do nich, jak v kurník slepičky...

Slamníky bez slámy, smetí v nich nejvíce,
a proto nás žerou, blechy a štěnice.
v prádle se po čtyři neděle hovíme,
že všičky nemáme, tuze se divíme...

Aby ušetřili obuvi kožené,
na nohy nám dali, holandky dřevěné,
ty nás dřou do krve, špatně se v nich šlape,
říct se však nemůže, v Reichu to neklape...

V stejnokroj vězeňský páni nás oblékli,
bychom jim z fabriky, snadno neutekli,
aby nás bachaři z daleka poznali,
na jaky, na gatě, J.V. nám napsali...

Abychom při práci, byli vždy veselí,
v kuchyni nám vaří kedlubny a zelí,
šrot, dýně, mrkvičku, černou kávu taky,
když pak nic nemají, navaří nám kvaky...

Nešťastná Kruppova fabriko Dietzendorfská,
vale ti dala Evropa otrocká.
Všichni ti odešli sama jsi zůstala,
i s švábskými pány, za moc jsi nestála...

V dubnu 1945 se opět nachází na Waldheimské půdě. Ke snídani zde mají ½ l kávy a 150g chleba. K obědu 1l řídké bramborové polévky. K večeři ½ l kávy, 150g chleba, 15g vuřtu a 15g margarínu. Občas zde dostanou 15g marmelády, umělého medu, syrového masa a taveného sádla. K večeři někdy mívají i posolený chléb se syrovým masem, cibulí a česnekem.

"Frau Verwalterin" a "Unsere Frau" Waldheim 1945

Muži táhnoucí vůz, Waldheim

21. dubna 1945 je od půlnoci ve spánku rušila dělostřelba, která trvala až do rána. V neděli 22. dubna dostali pouze 1l bramborové polévky. V pondělí 23. dubna ¾ l brambor na loupačku a ¼ l rozvařených kvaků. V úterý 24. dubna ¾ l brambor na loupačku a 2 lžíce sádla. Ve středu 25. dubna ¾ l brambor na loupačku a ¼ l řídkého kyselého zelí. Ve čtvrtek 26. dubna ¾ l brambor na loupačku a ¼ l řídké kvaky. Téhož dne byly vyvolání a otázky, kam který chce jít. Jaroslav Hořínek řekl do Jihlavy.

27. dubna byly večer znovu volání již k odchodu, ale v tom se něco stalo a byli opět vráceni na půdu mezi svoje kamarády a bylo jim řečeno, že půjdou další den ráno, tj. 28. dubna v 9 hodin dopoledne. Tedy čekají a mezitím se píše jeho propuštění.

„Jaroslav Hořínek, narozen v Kratochvilce, byl od 15. dubna 1945 do 27. dubna 1945 v zadržovací věznici a dnes je poslán z válečných důvodů do Jihlavy. Byl propuštěn pod podmínkou, že se bude okamžitě hlásit na místní policejní stanici. Byl stále ve veřejném stravování. Bylo mu věnováno 20RM (říšských marek). „ Podepsáno představenstvo věznic ve Waldheimu 27.4.1945.

Následujícího dne, tedy 28. dubna 1945 v 11 hodin dopoledne, dostali 1 a ½ l polévky a vypravili je na cestu. Na cestu jim dali chleba a kousek vuřtu (cca dávka na 1 den) a 20RM. To všechno jim mělo vystačit na cestu domů, kterou měli dělat pěšky. Vládní rada jim dal ještě rozkazy a pustil je za bránu. **Jednou po třech letech zase volný člověk!** Vydali se na cestu přes Hainichen do Freibergu. Devět kilometrů před Freibergem nocovali v lese pod smrčkem, protože kamarádi již nemohli dál a nocleh ve stavení nikde nedostali. Déšť je donutil asi po 4 hodinovém odpočinku na další cestu. Na cestě jim vojáci dali radu, na kterou čekali. „Můžete jet vlakem“, řekli. Došli až na nádraží a čekali na vlak. Jeli přes Moldavu, hraniční přechod, až do Mostu. Jeli i autobusem. Do mostu přijeli 30. dubna ve 4 hodiny ráno. Odtud následovala další cesta a to do Prahy v 9 hodin ráno. Do Prahy jeli přes Slaný. V Praze byli asi v 1 hodinu v noci. Z Prahy již jel sám ve 4 hodiny ráno. 1. května se dostal do

Jihlavy. Na cestě od lidí a průvodčích dostal 300 korun, nějaké lístky na chleba a jídlo. Z Jihlavy jel do Náměště nad Oslavou. V Náměšti nocoval na radnici. Vyřizoval zde povolení, aby se dostal do Kuroslap, kde měl příbuzné. 2. května hned ráno chodil po vojenských úřadech. Cesta již byla zakázaná a posílali ho zpět do Jihlavy. Dál prý nesmí. Nakonec se vydal s poštákem z Březníka, který měl bílou pásku na ruce, na černo do Kuroslap. Šťastně došel 2. května 1945. A jeho osudná cesta je navždy skončena! U příbuzných ho částečně odvšivili, převlékli a 15. května byl dopraven do nemocnice v Ivančicích u Brna, kde pobyl 49 dní až do 4. července 1945. Byl velice chudý, měl skvrnitý tyfus a zlomenou klíční kost. Při věznění ho držela víra v návrat a ve shledání s milovanou osobou.

Jeho minulost končí se slovy na rtech: Již nikdy fašismus!

DOSLOV:

Tento příběh vznikl na základě nalezeného deníku, jehož autorem je Jaroslav Hořínek. Tento deník ho doprovázel a byl jeho nejvěrnějším přítelem po celé, nekonečně dlouhé 3 roky věznění. Zemřel 18. července 1991 a jeho deník jsem našla v roce 2012. V příběhu je použit text z knihy „POZOR! CELA ČÍS. 292 - Ve spárech gestapa“, autor Oldřich Formánek. Kniha obsahuje příběh člověka, který byl také vězněn ve Waldheimu. Domnívám se, že je velice pravděpodobné, že Jaroslav Hořínek mohl prožít to samé. Obrázky jsou použity z této knihy a také z galerie hlavního města Prahy, jejichž autorkou je Milada Marešová. Všechna data i převážná část příběhu je součástí deníku a dokumentů, které se po jeho smrti dochovaly.